

ALLAH'A TEVEKKÜL EDİN!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dünyada ahirette üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak cümlelerinizi, sevdiklerinizle beraber iki cihânda aziz ve bahtiyâr eylesin...

a.Allah'a Tevekkül Edene Allah Kâfîdir

Deylemî'nin İmran RA'dan rivayet ettiği bir hadis-i şerifle, sohbetime başlamak istiyorum. Önce hadis-i şerifin mübarek metnini okuyalım. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ كَفَاهُ اللَّهُ مَوْنَتَهُ وَرَزَقَهُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ انْقَطَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَكَلَّهُ
اللَّهُ إِلَيْهَا

(الديلمى عن عمران)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.346, no:3359; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.201, no:321; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.120, no:1351; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.298, no:493; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.196, no:3658; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.IV, s.137; İmrân ibn-i Husayn RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.546, no:18189; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.202, no:5693 ve s.407, no:6273.

RE. 415/3 (*Men tevekkele ale'llâhi, kefâhu'llâhu meûnetehû, ve razekahû min haysü lâ yahtesib; ve meni'nkataa ile'd-dünyâ, vekelehu'llâhu ileyhâ.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Bu hadis-i şerif tevekkül etmek, Allah'a dayanmak, Allah'ı vekil etmek, Allah'a güvenmek; işini, işlerini yaparken işlerini Allah'a ısmarlamak mânâsına, tevekkül üzerine bir hadis-i şerif.

Biliyorsunuz, Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de pek çok âyet-i kerimede, kendisine tevekkül edilmesini emrediyor, tavsiye ediyor. Binâen aleyh, bizim öğrenmemiz gereken önemli işlerden birisi de, Cenâb-ı Hakk'a tevekkül etmektir. Cenâb-ı Hakk'ın varlığını, birliğini, kudretini, her şeyin sahibi, hâkimi olduğunu, bütün gücün, kuvvetin onda olduğunu bilen, tabii ki Cenâb-ı Hak'tan yardım ister. Tabii ki, Cenâb-ı Hakk'a dayanır. Tabii ki, Cenâb-ı Hakk'a işlerini ısmarlar, havale eder. Tabii ki ona güvenir, onun kendisine yardım edeceğine inanır. Allah-u Teâlâ Hazretleri de yardım eder.

Onun için, tevekkül etmeyi, çok dikkatli bir şekilde hayatımıza uygulamalıyız. Yalnız tevekkül edilecek konularda, tevekkülü yanlış anlamamak lâzım. Elimizden gelen her türlü çalışmayı yapmalıyız. Yâni görev olarak, vazife olarak bizim yapmamız gereken her şeyi yapmalıyız. Tevekkülü tembellik mânâsına anlamamalıyız. Tedbir almamak mânâsına anlamamalıyız. Boş durmayı, gayret göstermemeyi, çalışmamayı tevekkül diye isimlendirmemeliyiz.

Onlar tembellik, onlar sorumsuzluk, onlar vazife Őuuruna sahip olmamak... Onlar Cenâb-ı Hakk'ın sevmediği bir Şey. Tevekkül Cenâb-ı Hakk'ın sevdiği bir Şey. Bütün gücün, kuvvetin Cenâb-ı Hak'ta olduğunu bilip, ona dayanmak, ona güvenmek, işlerini öyle yapmak...

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(Men tevekkele ale'llàh) "Kim Cenâb-ı Hakk'a dayanırsa, güvenirse, işlerini ona ısmarlarsa; çalıŐmalarında, gayretlerinde Cenâb-ı Hakk'a dayanırsa, onun kendisine yardım etmesini dilerse; yardım ettiği takdirde de mutlaka başaracağına inanır, bilir ve Cenâb-ı Hakk'a: 'Yâ Rabbi ben sana tevekkül ettim, sana dayandım!' derse; *(kefâhu'llàhu meûnetehû)* Allah-u Teâlâ Hazretleri onun o sıkıntılı zamanında, kendisinden imdât istediği, medet umduğu zamanda onun sıkıntısına kifâyet eder. Yâni yardımcı olur, sıkıntısını giderir. Umduđu gibi onu korur ve istediği Şeyi ona nasib eder."

Çünkü, mukadderat Cenâb-ı Hakk'ın takdiriyle oluyor:²

---

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.333, no:8387; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.443, no:8553; Taberânî, *Dua*, c.I, s.469, no:1642; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.179, no:3625; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.248; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1276, *Dua* 34/16, no:3878, Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.226, no:946, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.299, no:1003, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.33, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.454, no:1958; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.168, no:502; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V, s.377, no:4327, 4329.

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) “Allah’tan başka güç kuvvet sahibi yoktur.” Asıl iman, bütün gücün kuvvetin Allah’ta olduğunu iyice idrak etmektir. Biz kullar olarak, yâni mü’min kullar olarak bu duygunun ne kadar önemli bir duygu olduğunu bilmeliyiz.

Bazı önemli duygular var. O duygularla insan iyi bir müslüman oluyor. Ve o duygularla Cenâb-ı Hakk’ın sevgisini, rızasını kazanıyor. O duygulardan bir tanesi nedir?.. Tevekkül duygusudur. Cenâb-ı Hakk’a dayanmak, yardımını ondan istemek, işini ona ısmarlamak, dilerse onun yardım edeceğini bilmek duygusudur.

Böyle bir düşünce ile, samîmî bir bağlılık ile sıkıntılarında, dertlerinde, boyunu aşan meselelerde, her meselesinde Cenâb-ı Hakk’a tevekkül ederse bir kul; Cenâb-ı Hak onun sıkıntısını giderir, istediğini verir, yardımını gönderir ve bu elle tutulur, gözle görülür bir şekilde, anlaşılır bir olay olarak, hayret edilecek bir şekilde tahakkuk eder.

(*Ve razekahû min haysü lâ yahtesib*) “Ve Cenâb-ı Hak onu ummadığı, tahmin etmediği beklemediği yönden, yerden, vesilelerle rızıklandırır, nimetine mazhar eder. Hem geçim için gerekli maaşı ve rızkı verir, hem daha başka nimetleri ihsan eder.”

Çünkü meselâ, insan iman edince, (*Lâ ilâhe illa'llâh*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri var; şeriki,

nazîri, ortağı, benzeri ve dengi yok!” deyince, Allah’ın eşsiz, şeriksiz, nazîrsiz tek mâbud olduğunu bilince, bununla cenneti kazanıyor. Önemli duygulardan birisi bu...

Sübhàna’llàh deyince; hiç bir noksanı olmadığını, hiç bir işi eksikli, kusurlu yapmadığını, her türlü güzel, en güzel sıfatlara, en büyük, kıymetli vasıflara sahip olduğunu, her işinin güzel olduğunu anlamak; bu da insanı çok yüksek derecelere çıkartır.

El-hamdü li’llâh demek, kendisine gelen bütün nimetlerin, rızıkların Allah tarafından gönderildiğini bilip, ona teşekkür, ona hamd, onu medh ve senâ duyguları içinde, bu nimetlerin ondan geldiğini bilerek minnetdarlık duygusu içinde söylenen bir söz bu. Bu da çok büyük şey kazandırıyor.

(Tevekkeltü ale’llàh) “Allah’a dayandım, Allah’a tevekkül ettim, evelallah...” diyoruz biz, “Allah’ın izniyle bu işi yaparım, başaracağım!” diyoruz. O zaman çok büyük bir neş’e ile, aşk ile şevk ile atılıyoruz. Hakîkaten de, bu inancımızın çok kıymetli inanç olması dolayısıyla, Cenâb-ı Hak insanı umduğuna nâil ediyor.

Tabii, insanın acele etmemesi lâzım! Yâni bir geminin kaptanı bile, dümeni kıvırdığı zaman, gemi birden olduğu yerde çark etmez. Bir taraftan mesafe alarak, yönünü yavaş yavaş değiştirerek öyle döner.

Cenâb-ı Hak dilerse bir şeyi yok etmeye, var etmeye, döndürmeye, yüz seksen derece çevirmeğe, halk etmeye, icâd etmeye kâdirdir ama; işlerin oluşumunun da bir hikmetle, bir çok hikmetlerle belirli bir zaman içinde oluşacağını bilip de acele etmemeyi de Cenâb-ı Hak bize emrediyor. Peygamber Efendimiz bize tavsiye buyuruyor.

Bundan dolayı acele etmeden, sonucu alacak noktaya kadar çalışmaya devam etmek lâzım! Buna ne diyoruz? Sabr u sebat diyoruz. Allah sabredenleri de çok seviyor. Bu da çok güzel bir ahlâk, çok güzel bir davranış, çok güzel bir duygu... Bunlara sahip olmalıyız.

Yâni, güzel bir amacı düşünmeliyiz, düşündüğümüz için sevap alırız. Onu yapmak için girişmeliyiz işe... Giriştiğimiz zaman başarsak da, başarmasak da mükâfâtı alırız. İşin oluşu, meyvanın husûle gelmesi için, hasıl olması için de sabretmeliyiz, sebat etmeliyiz. Allah sabr u sebâtı da sever. Bir de Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne dayanmalı, güvenmeli, tevekkül etmeliyiz. Allah tevekkül edenleri de çok sever.

Onun için, çok güzel duyguları oturun düşünün, yatın düşünün, yürüyün düşünün, toplanın düşünün, arkadaşlarınızla düşünün, sevdiklerinizle düşünün, gönüldaşlarınızla düşünün ve onun yapılmasına girişin ve Cenâb-ı Hakk'a tevekkül edin, edelim! Yâni, ben kenarda durup da, sağa sola söz söylemeyi de uygun görmüyorum. İstisnasız herkesin fiilen çalışması lâzım, elinden gelen her türlü gayreti göstermesi lâzım!

Bu işler, yâni hedef alınan güzellikler, güzel amaçlar ne kadar zor olsa da, Allah’a tevekkül edince Allah’ın yardım edeceğini, o sonucu bir zaman sonra ihsân edeceğini bilmemiz lâzım!..

Kendi hayatınızda dikkat edin, hafızanızı yoklayın, hatıralarınızı karıştırın; neler istemişseniz zaman içinde Cenâb-ı Hak’ın verdiğini göreceksiniz. Cenâb-ı Hak duaları kabul ediyor, isteyene istediğini veriyor. Ben başta en belirgin şâhitlerden biriyim. Bir umulmayan noktadan, çok yüksek nimetlere Cenâb-ı Hak nâil ediyor.

Onun için, tevekkül etmeye alışmalıyız. Bunun sonucunda da hem bize Allah’ın yardımını gelir, hem sıkıntılar gider, hem de Cenâb-ı Hak’ın rızkı ve nimeti gelir. Hem de ummadığı yerlerden rızıklara nâil olur insan... Ne kadar güzel!

Demek ki, tevekkülü öğrenmeliyiz ve uygulamalıyız, uygulamaya çalışmalıyız!

Peki bu bunun aksi nedir?.. Tevekkülün aksi, yani Allah’a tevekkül etmemek ne demek?.. (*Ve men inkataa ile’ d-dünya*) “Kim dünyaya bel bağlarsa, yalnız dünyalığa, dünyaya dayanırsa...”

“—Bu işin başı paradır, para olursa olur, parasız olmaz.” veyahut;

“—Bu işin başı şudur, şu alettir, şu vasıta, şunlar şunlardır; onlar olmayınca olmaz!” vs. diye düşünüyor.

Yâni gayeleri bu dünyaya yönelik, kısır, ahirete yönelik değil, Allah'ın rızasına kazanmaya yönelik değil; emelleri sadece dünyevî, maddî, geçici hevesler, emeller mânâsına da gelir.

Vasıtaları da hep dünyevî vasıtalar olarak düşünürse; yâni:

“—Kardeşim yapacaksın, çalışacaksın; çalışırsan başarısın, yaparsan sen yaparsın...”
filân.

Öyle değil! İnsanın tâkatinin çok üstündeki sonuçları Cenâb-ı Hak veriyor. Yâni, insan çalışıyor ama çalıştığından çok çok büyüklerini, fazlasını Cenâb-ı Hak veriyor.

Burada emellerini, amaçlarını sırf dünyaya hasretmek mânâsı da var. Yâni, Allah'ın rızasını düşünmeyip, dünya menfaatini düşünmek gibi. Hem de alet ve vasıtaları hep maddî alet ve vasıta olarak düşünmek, mânevî yardımları, Cenâb-ı Hak'ın lütfunu, ihsânını hiç nazara katmamak da var.

UBöyle düşüncelerle, kim kendisini dünyaya hasrederse, dünyalığa bağlarsa, sırf o zihniyete sahip olursa, o kafada olursa; (*vekelehu'llâhu ileyhâ*) Cenâb-ı Hak da, “Sen böyle mi düşünüyorsun?” der, onu dünyaya döndürür. Salıverir kendi haline, dünya ile baş başa bırakır. Ama hiç bir şey eline geçmez. Çünkü sonuçları aldırın, ihsân eden, nimetleri veren, sıkıntılarını gideren, başarıları ulaştıran Allah'tır. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği işleri yapmağa muvaffak eylesin...

Sevdiği işleri yapan, sevdiği bir kuluna Cenâb-ı Hak yardım eder. Misâlleri var mı?.. Tabii, başta Peygamber SAS Efendimiz ve diğer enbiyâullah misâldir. Çok az sayıda oldukları halde, çok nâmûsâid durumda görüldükleri halde, Cenâb-ı Hak onları muvaffak etmiştir. Çünkü onlar Allah'a tevekkülü en güzel tarzda yapan kimse-lerdir.

Peygamberler ve Peygamber-i Zîşanımız, bizim en güzel örneklerimizdir. Peygamber Efendimiz de en büyük örneğimizdir. Her şeyimizi onun davranışlarına bakarak, oradan ibret alarak yapmağa çalışmalıyız!

Mûsâ AS ile Firavun'un macerasını, hepimizin bildiği olayları düşünelim! Yâni Mûsâ AS'ın imkânları neydi, Firavun'un gücü neydi?.. Kıyas bile kabul etmez. Gülerler, yâni:

“—Sen nasıl bu işe kalkışıyorsun?” derler. Ama, Allah-u Teâlâ Hazretleri:

اِذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ

(طه:٤٣)

(*Izheb ente ve ehûke*) “Sen ve kardeşin gidin Firavun'a!” (Tâhâ, 20/42) diye emretti. Tabii onlar da peygamberlik vazifesini alınca, canları tehlikede de olsa, Allah'ın emrini tuttular. Ama Allah, sonunda onları gâlip eyledi.

Peygamber Efendimiz de çok zayıf olarak başladı. Müslümanlar ilk başta çok zayıf olarak başladılar. Çok mağdur edilmek istendiler. Çok

zulme uğratıldılar. Ama sonunda başardılar. Diğer peygamberlerin hayatları da öyledir.

Onun için, anlattığım sıra ile güzel şeyleri düşünelim, güzel amaçlar edinelim! O amaçları elde etmek için, her türlü imkânı ortaya koyarak malımızla, canımızla çalışalım, gayret gösterelim ve Cenâb-ı Hak'tan yardım, nusret dileyelim, Cenâb-ı Hakk'a tevekkül edelim!.. Zafer, nusret, muvaffakiyet, başarı gelinceye kadar sabr ü sebat edelim!..

Sabr ü sebat ve takvâ, güzel başarının iki önemli şartıdır. Hem sabr ü sebatlı olacak, sabırlı olacak, hem de takvâlı olacak, müttakî kul olacak. Günah işleyip dururken, Cenâb-ı Hak yardım etmez! Yardımı bile keser... Rızkı da keser, yardımını da keser. Onun için, Cenâb-ı Hakk'a tevekkül etmeyi öğrenelim!..

b. İhtiyacını İnsanlardan Gizlemek

İkinci hadis-i şerif, Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiğine göre ve Tayâlisî ve diğer kaynakların kaydettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:³

---

³ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.25, no:2358; Taberânî, *Mu'cemü's- Sağîr*, c.I, s.141, no:214; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.215, no:10054; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.77, no:173; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.404; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.130, no:51; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.488, no:5516; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.450, no:17870; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.804, no:16782;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.220, no:21939.

مَنْ جَاعَ أَوْ اِحْتَاَجَ فَكَتَمَهُ النَّاسَ حَتَّى أَفْضَى بِهِ
إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَتَحَ اللَّهُ لَهُ رِزْقَ سَنَةٍ مِنْ حَلَالٍ

(عق. طس. هب. عن أبي هريرة)

RE. 415/13 (*Men câa, ev ihtâce, feketemehü'n-nâse, hattâ efdà bihî ila'llàhi azze ve celle, feteha'llàhu lehû rızka senetin min halâl.*)

Bu da yukarıdaki gibi, rızkın insana ne sûrette manevî bakımdan geleceğini gösteren bir diğer hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men câa*) Buradaki *câa*'nın, sonundaki ayın harfi, Türkçe'de olmayan bir harf. "Kim acıkırsa..." *Cû'*, açlık demek, masdar; bu da mâzisi. (*Men câa*) "Kim ki acıktı, kim acıkırsa..." (*Ev ihtâce*) *Ihtâc* da, ihtiyaç duymak demek. "Kim ki karnı acıktı veya ihtiyaçları belirdi, muhtaç duruma düştü..." Yemesi lâzım, giymesi lâzım, yakacak lâzım eve, çoluk çocuğa şu lâzım, bu lâzım... İhtiyaçlar... vs.

"Kim acıkır veya ihtiyaca düşer de; (*feketemehü'n-nâse*) bu açlığını, muhtaçlığını insanlardan, halktan saklarsa, ketmederse..." Neden ketmediyor, niye onlara söylemiyor?.. İstemek, söylemek, dilenmektir, halktan beklemektir. O bunu imanına yediremiyor, uygun görmüyor. Açlığını da söylemiyor, muhtaçlığını da söylemiyor.

Ne yapıyor yâni?.. (*Hattâ efdà bihî ila'llàhi azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Rabbine sırrını anlatmak, derdini bildirmek ve ona yalvarmak

ve hâlini ona arz etmek için saklarsa...” Tabii o her şeyi biliyor. Yâni, “‘Yâ Rabbi, karnım aç, çoluk çocuğum aç, ihtiyaçlar belirdi, aman Allah’ım! Yâ Rabbi!’ diye Cenâb-ı Hakk’a tazarrû ve niyaz edip, Cenâb-ı Hakk’a sırrını açar, meselesini, ihtiyacını Cenâb-ı Mevlâsına, Aziz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne naklederse, ona arz ederse; (*feteha’llâhu lehû rizka senetin min halâlin*) Cenâb-ı Hak onun için bir senelik rızkın, hem de helâlden gelme rızkın kapısını açar.”

Neden?.. Cenâb-ı Hak’tan istediği için, beklediği için. Burada tevekkül kelimesi geçmiyor ama tevekkülün bir çeşidi, hâlini Allah’a arz etmek, Allah’tan istemek durumu, misâl olarak gösteriliyor.

Acıktı. E o zaman, “Verin bana yiyecek!” diye elini avucunu açabilir, dilenebilir. İhtiyacı oldu, sağa sola başvurup, “Para ver, borç ver, şunu ver, bunu ver...” filân diye ihtiyacını onlardan isteyebilir. Ama öyle yapmıyor; Rabbine hâlini arz etmek için insanlardan saklıyor. Sesini çıkartmıyor, dişini sıkıyor, yalvarıyor, yakarıyor... Ne olur? Aziz ve Celîl olan Allah ona bir senelik rızkın, helâlden kazanılan rızkın kapısını açar.

İşte bu da Cenâb-ı Hakk’a dayanmak, tevekkül etmek, Cenâb-ı Hak’tan istemek ne sonuçlara götürüyor, onu gösteren bir hadis-i şerif. O halde bizler de beliren hâcetlerimizi, ihtiyaçlarımızı, dileklerimizi, taleplerimizi samimi olarak Cenâb-ı Hakk’a arz edelim!..

Arz etmek nasıl olur?.. Dua ile olur, tazarrû ile olur, niyaz ile olur, yalvarma ile olur. Dua nasıl olur?.. Duanın, Cenâb-ı Hak'tan bir şeyi istemenin güzel şekilleri var. Peygamber Efendimiz nasıl yapmışsa, biz de öyle yapmaya çalışmalıyız.

İnsan abdest alır. Abdest alanı Allah sever. Abdest alınca günahları temizlenir. İki rekât namaz kılar. Namaz kılanı Allah sever. Ondan sonra Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirir. Tesbih çeker. Geceleyin teheccüde kalkar. Yâni, duaların kabul olduğu güzel zamanları gözler, güzel vakitleri gözler. Güzel işleri yapar. Sonra da boynunu büker, bütün kalbinin açıklığıyla, sevgisiyle, saygısıyla Cenâb-ı Hakk'a tazarrû eder, niyaz eder.

Sinan Paşa (Rh.A)'in *Tazarrûât*'ı var... Fâtih zamanın, o zamanların meşhur Sinan Paşa'sı... *Tazarrûât-ı Sinan Paşa* veya *Tazarrûnâme*'si, ne kadar güzel dualar, niyazlar ile dolu güzel bir kitap.

Sonra Gümüşhâneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız (Rh.A)'in üç ciltlik *Mecmuatü'l-Ahzâb*, yâni bütün ârif, kâmil, mübarek insanların dualarının, her gün okudukları evrâdın, ezkârın, ahzâbın, hiziblerin hepsini toplamış, çok muazzam bir ansiklopedi diyelim, derya gibi bir eser meydana getirmiş. Herkes ondan faydalanıyor, istifade ediyor. İşte *Cevşen* duası, işte şu dua, işte bu dua... İşte falanca yayınevleri şu kadarını yayınlıyor... İşte filânca zât oralardan seçme yapmış, bir dua kitabı o yayınlıyor... Ama

mübarek, hepsini toplamış. Allah razı olsun, makâmını a'lâ etsin... Himmət ve teveccühlerine cümlemizi nâil eylesin... Ne kadar güzel hazırlamış!

Yâni duayı âdâbiyle, erkâniyle, güzel bir şekilde, tatlı bir şekilde hazırlanıp, zamanını kollayıp tazarrû ve niyâz eder, tevekkül eder ve Cenâb-ı Hak'tan isterse, Cenâb-ı Hak verir. Hattâ Cenâb-ı Hakk'ın kullarına;⁴

هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأَعْطِيَهُ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ

(حم. ن. عن جبیر بن مطعم)

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) “Yok mu benden bir şey isteyen? Haydi kalksın, istesin, istediğini vereceğim! (*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Yok mu tevbe ve istiğfar eden, tevbe ve istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim!” dediği zamanlar vardır.

Gece zamanları, seher vakitleri, sahur vakitleri, işte öyle Cenâb-ı Hakk'ın kullarına kendisinin seslendiği zamanlardır. Tabii o esnada birçok kimse, uyku daha tatlı geldiği için uyuyor.

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XXIV, s.259, no:27107.

Fırsatlar kaçıyor. Pazar oluyor, kuruluyor, alınan alınıyor, verilen veriliyor, bitiyor... Artık pazarın sonunda, sabahleyin uyandığı zaman pazar bitmiş, malların arkada böyle döküntüleri kalmış. Pazaryerine insan geliyor bir şey almak için; pazarın vakti geçti!

Gerçi Cenâb-ı Hakk'a niyazın, ilticânın, tevekkülün her zaman olması da vardır. Yâni kapısı kapanmaz. Dâimâ olur, her yerde, her zaman olur. Her zaman yapmalı, ama en güzel zamanları, fırsatları da değerlendirmeli, kaçırmamalı, istifade etmeli!..

c.İlim Öğrenirken Ölen Kimse

Üçüncü hadis-i şerif, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Bu da bizi harekete geçirici, hızlandırıcı, teşvik edici, yönlendirici, motive edici; yâni uyuyan, duran insanı canlandırıp teşvik edici bir hadis- i şerif. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

مَنْ جَاءَهُ أَجَلُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ
لَمْ يَفْضُلْهُ النَّبِيُّونَ إِلَّا بِدَرَجَةٍ

(الخطيب عن ابن عباس)

⁵ Dârimî, *Sünen*, c.I, s.112, no:354; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.61; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.174, no:9454; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.103, no:347; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.78, no:1056; Deylemî,

Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.559, no:5755; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.286, no:28829-28832; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.331, no:504; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1447, no:2450; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.217, no:21933, 21934.

RE. 415/10 (*Men câehû ecelühû, ve hüve yatlubü'l-ilme, li-yuhyiye bihi'l-islâme, lem yefdulhü'n-nebiyyûne illâ bi-derecetin*)

Peygamber Efendimiz'in bu konuda başka kaynaklardan rivayet edilmiş, başka güzel kelimelerle örölmüş hadis-i şerifleri de var. Bu hadis-i şerif de onlardan birisi. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Men câehû ecelühû*) “Bir kimse ki, eceli ona gelir.” Ama nasıl bir vaziyette gelir?.. (*Ve hüve yatlubü'l-ilme*) “İlim öğreniyorken...” Bu (*ve hüve yatlubü'l-ilme*), hal cümlesidir. “İlim öğrenme hâlinde iken, ilim öğreniyorken bir kimseye eceli gelirse...” Eceli gelmek ne demek? Hayatının müddetinin sonu gelirse; yâni hayatı bitecek, artık ölecek demek. *Ecel*, müddet demek ama, hayat müddetinin sonu ölüm olduğu için, ölüm mânâsına tercüme edebiliriz. “Kime ölümü gelirse...” Ne haldeyken? (*Ve hüve yatlubü'l-ilme*) “İlim talep ediyorken, öğreniyorken...”

Ne maksatla ilim öğreniyor?.. (*Li-yuhyiye bihi'l-islâme*) “Bu öğrendiği ilimle İslâm'ı canlandırmak için ilim öğrenip duruyorken, bir kimseye eceli gelirse...”

E İslâm zaten canlı, zaten şanlı, zaten kıymetli... Bu ne demek?.. İlim İslâm'ın hayatıdır, canıdır! Bazı hadis-i şeriflerde böyle bildiriliyor. İlim varsa, İslâm canlıdır. Yâni İslâm'ın kendisi değil de kişinin müslümanlığı, kişinin İslâm'ı, kendisindeki, İslâm'daki akis, nasib; bir insanın

İslâm'dan nasibi, ilim varsa tamamdır, canlıdır; ilim yoksa ölüdür. Bu kişinin gönlünde ölüdür. İslâm dışarıda canlı ama, bu adamın İslâm'ında hayat yok, ölmüş. Neden?.. İlim yok, hiç bilgisi yok. Namaz bilmez, oruç bilmez, usûl bilmez, âdâb bilmez, terbiye bilmez... O zaman ölmüş oluyor.

İlimle İslâm canlanır. Kişinin kendisinin müslümanlığı zînetlenir, güzelleşir. Müslümanlığı güzel olmaya başlar. Bir ülkede böyle ilim öğrenen insanlar çoğalırsa, o ülke yükselir. Çünkü iyi insanların çoğalması, gayretiyle işler düzelir. Cahiller çoğalırsa o ülke felâkete gider. Ekseriyetin durumuna göre akış olur. İnsanlar ekseriyetle iyi müslüman olurlarsa, o ülke canlı olur.

İslâm ölmez. Kıyamete kadar Allah'ın nuru sönmeyecek. Kur'an-ı Kerim, Kur'an-ı Kerim olarak kalacak. "Bir insan İslâm'ı diriltmek için, İslâm'a yardımcı olmak için, kendisinin müslümanlığını sağlamlaştırmak için; bir de topluma da yardımcı olmak için ilim öğrenirken, kendi bilgisini yükseltirken, hazinesini zenginleştirirken, ona ölümü gelirse, vâdesi gelirse; (*lem yefdulhu'n-nebiyyûn*) peygamberler ondan üstün olamazlar, (*illâ derecetin*) sadece bir dereceyle üstün olurlar."

Yâni, peygamberlerin derecesi en yüksek derece... Onun hemen bir altındaki derece, peygamberlere en yakın ama, peygamber olmayan insanların en yükseği ama, peygamber değil... Peygamberlerin bir altındaki derece

ulemâ'nın derecesidir. O dereceye Allah nâil ediyor, mazhar ediyor, yükseltiyor. Öyle ilim öğrenirken, öğretirken; ama İslâm'ı kalkındıracağım diye öğrenirken ölürse...

Niyet çok önemli İslâm'da! İyi niyetle olacak, İslâm'ı yükseltmek niyetiyle olacak. "Para kazanacağım, satacağım, alacağım, çalacağım, çırpacağım..." diye, maddî menfaat niyetiyle olmayacak... Gösteriş için olmayacak, mücadele için olmayacak, kavga için olmayacak, hırs için olmayacak... Birçok incelikleri var tabii.

Samîmî bir niyetle, İslâm'a faydalı olmak, İslâm'ı kalkındırmak, müslümanlara yardımcı olmak, İslâm'ı savunmak, geliştirmek için çalışan insan, peygamberlere yakın bir dereceye kadar çıkıyor. Hemen altındaki dereceyi kazanmış oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi ölünceye kadar ilim öğrenene öğrenene zamanları geçirip, ilim öğreterek, İslâm'ı yayarak, sevapları kazanıp, hayatımızı rızasına uygun geçirmeye muvaffak eylesin... Sonunda da hüsn-ü hâtîme ile, iyi bir son, iyi bir âkıbet ile ahirete göçüp, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna sevdiği, razı olduğu kulu olarak varmayı nasib eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin...

Peygamber Efendimiz'e cennette komşu olup, orada onunla beraber olmayı nasib eylesin...

Allah hepinizden râzı olsun... Allah hepinize tevîkîni refîk eylesin... Allah hepinizi muvaffakiyetlere erdîrsin; küçüklü, büyüklü, erkekli, kadınlı...

Üzülmeyin, mahzun olmayın; Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne tevekkül edin! İlim öğrenin! İhtiyaçlarınızı Cenâb-ı Hakk'a arz edin! Cenâb-ı Hakk'ın yardımını bekleyin!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

30. 06. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

